

Erabakimena haurrei itzultzen diegunean

Zer gertatzen da aisialdiaren eta herriaren antolakuntzan haurrei parte hartzeko eta erabakitze aukera ematen zaienean? Lau pareta arteko jarduna apurtu eta kaleak jolaserako berreskuratzen direnean? Heziketan herritar guztiak inplikatzeko direnean? Norabide horretan dihardu Arrasateko Txatxilipurdi haur eta gazteen aisialdi elkarteak. Taldeko Amaia Etxabe Goikoetxea, Aizpea Otxandiano Madinabeitia eta Mireia Baz Mangana hezitzaileekin bildu gara.

| MIKEL GARCIA IDIAKEZ |

BIZITZA GUTXI duen auzo batean jarri zuen martxan esperientzia Txatxilipurdik: bertako ludotekako haurrei galdetu zieten ea nolako nahiko luketen izatea aurreko plaza. Haur bakoitzak marrazki bidez irudikatu zuen, gero kideen marrazkiak bozkatu zituzten gometxen bidez, eta tirolina eta labirintoa zituen irudia izan zen bozkatuena. Udalarekin eta auzokideekin hitz egin, eta labirintoa eraikitzeari ekin zioten haur, guraso eta auzokideek. “Hilabetez izan genuen labirintoa plazan, festa egun bat ere antolatu genuen eta egun horretarako tirolina muntatu genuen. Ikusgarria izan zen, zelako gauzak lor daitezkeen umeen ideietatik sortuak eta umeekin batera eraikiak. Prozesu guztian haurrak izan ziren protagonista (erabakietan, materialen aukeraketan, eraikuntzan...) eta gure arteko harremanak garatzeko modua oso aberasgarria izan zen”, kontatu digu Aizpea Otxandiano.

Adibideak ondo laburbiltzen du Txatxilipurdiren aisialdi eredua: “Aisialdi eredu askea lantzen saiatzen gara –dio Amaia Etxabek–, haur eta gazteen autonomia garatzen, euren beharretatik abiatuta eta euren aisialdia autoantolatzekeo tresnak eskainiz. Aisialdi parekidea izatea nahi dugu, horizontala (hierarkiarik gabea), inklusiboa, komunitate baten baitan eta komunitate batekin harremanetan, ingurune naturala eta kulturala zaintzen duena, eta euskaraz”.

Haurren benetako parte-hartzea, asanblada bidez

Haurren benetako parte-hartzea bermatzea da Txatxilipurdiren oinarri nagusietakoa.

Ludoteketan, adibidez, ez da eguneko egitaraua zehazten, haurrei galdetzen zaie zer egin nahi duten denbora tarte horretan eta asanbladatan bilduta denon artean erabakitzen dute, haur, gazte eta heldu (3-12 urte arteko haurrak daude hezitzaileekin), adin nahasketak ematen duen aberastasuna baliatuz. “Hasieran, ohitura faltagatik, kosta egiten zitzaion haurrei, helduak zer esango zain zeuden –azaldu du Otxandiano–, baina politikoliki, dinamika bereganatu ahala, ekintzak proposatzen hasi ziren eta interesgarria da ez dituztela bakarrik euren gustuko gauzak proposatzen, inguruko kideak ere hartzen dituzte kontuan. Proposamen zentzuzkoak dira,

aurrera eramateko modukoak, eta oztopoen aurrean ez dira gure moduan frustratzen; trabaren bat dagoela? Bada, beste era batera egingo dugu”. Haurrak bakarrik ez, helduok ere ez gaude ohituta, gaineratu du Etxabek, “eta gure rola berrikusi behar izan dugu. Haurrari hitza eman, entzun eta elkarlanean murgiltzeko prest egon behar duzu. Benetako parte-hartzean maila berean gaudelako denok, eta elkarri entzuteko eta elkarrekin aritzeko prest egon behar dugu”.

Parte-hartze prozesuon emaitza dira, besteak beste, Otxandiano ludotekan eraiki duten etxetxoak, Arrasateko eszenatokia, beste ludoteka batean lantzen ari diren baratzea edota herriko plaza eraldatzeko hainbat lekutan sortu diren ekimenak. Haurren kulturaz mintzatu zaigu Mireia Baz: “Umeak, jaiotzen den unetik du mundua ikusteko eta bizitzeko modu bat. Helduok gaitasun hori aitortu

“Ludoteketan ez da eguneko egitaraua aurretik zehazten. Ikusgarria da zelako gauzak lor daitezkeen umeen ideietatik sortuak eta umeekin batera eraikiak”

Aizpea Otxandiano

Helduok bideratu eta kontrolatu gabeko jolasen alde egiten dute Txatxilipurdin. “Umea kalean jolasten badabil, kaleak eta naturak eskaintzen dizkion baliabideekin, ume sortzailea izango da”.

behar diogu, mundua ikusteko bere erari oztupoak jarri ordez”.

Beldurraren gizartetik kalea birkonkistatzera

Eremu itxi batetik bestera autoz eramaten ditugu haurrak, beti helduen zaintzapean, errepidez josi ditugu herriak eta debekuz bete plazak (baloiarekin jolasteko, patinetan aritzeko...). Beldurraren gizartean bizi garela diote elkarrizketatuek, helduok ditugun beldurrak transmititzen dizkiegula haurrei, eta gure beldurrek euren garapena mugatzen dutela. “Segregatuta bizi gara, kolektibo bakoitza bere eremuan, eta gainera espazio itxietan; sentsazioa dugu hortik kanpora dagoena arriskutsua dela –uste du Etxabek–. Mezu hori, beldur hori zabaltzen doa, handitzen, baina herria gurea ere bada, haurrena, gazteena, emakumeena, etorri berriena... Denona. Goazen herria birkonkistatzera eta denona egitera. Batzuek atzerapausoak eman beharko dituzte beste batzuen mesedetan: adibidez, autoei emandako espazioa zerbait mugatu beharko dugu plaza batzuk bizikletentzat uzteko”. “Aitonak kontatzen dit nola txikitan bakarrik irteten zen etxetik, auzoan jostatzen zen beste umeekin... baina gaur egun ez dago umerik kaleetan! Horri buelta eman eta denok seguru sentiaraziko gaituen herri askea sortu behar dugu”, aldarrikatu du Otxandianok.

Horretan hasiak dira dagoeneko: ludoteka-ko paretak gaingitu eta kalera irten dira Txatxilipurdiko aisialdi taldeak, jolaserako eta euskararako espazioak berreskuratu asmoz. “Eta

ludoteka ireki dugunean konturatu gara istripu gehiago bizi ditugula barruan gaudenean, kanpoan gaudenean baino”, adierazi du Bazek. Gainera, praktikak erakutsi die eremu itxietan ematen diren harremanak askoz gatazkatsua- goak direla: “Ludoteka itxian, egun horretako umorearen arabera, istilurako prest egon gaitzke, baina pareko plazara atera eta denok askoz lasaiago gaude”, dio Etxabek.

Jolasa, garapenaren funtsa

Haurrek jolatu ahal izatea nazioartean aitortua dagoen eskubidea izateaz gain, umeen garapenerako ezinbesteko tresna dela azpimarratu dute hiru elkarrizketatuek: jolasaren bitartez lantzen direlako autonomia, gatazkak konpontzeko gakoak, norberaren mugak non dauden, norbere buruarekiko konfiantza... Horregatik, eguneko zereginak egin ondoren denbora libre izanez gero egiten den jardura izan ordez, jolaserako tartea hartzea aldarrikatzen dute. Eta jolastea da zikintzea, igotzea eta jaistea, salto egitea... “Horrek denak garapen emozional eta psikomotorrean sekulako eragina dauka; horregatik da jolasa gizakion behar biologiko bat”, nabarmendu du Bazek.

Jolasa bera, ordea, kontrolatu nahi izaten dugu maiz helduok, eta jolasgune estandar- rarak, jostailu jakinak eta jolas bideratuak nagusi dira gure inguruan. “Umeari dena eginda ematen badiogu, ume horrek ez du sormena landuko. Zer esanik ez, telebista aurrean jarrita baldin badugu. Aldiz, umea kalean jolasten badabil, kaleak eta naturak

“Herria gurea ere bada, haurrena, gazteena, emakumeena, etorri berriena... Goazen herria denona egitera. Autoei emandako espazioa mugatuz, adibidez”

Amaia Etxabe

57 langile, milaka haur, hamaika egitasmo

ARRASATE EUSKALDUNDU DEZAGUN 1983an sortu zen eta haurrentzako ekintzak antolatzen zuzendu zuten lantaldeetako bat. Hamarkada bat geroago, 1994an, lantalde gisa jaiotakoa elkarte independente bihurtu zen: Txatxilipurdi. Egun, urte osoan 57 langile dira eta udaran, udalekuak medio, ehundik gora. 1.000 haur baino gehiago izan dituzte udan; urtean zehar zenbat umerekin aritzen diren jakitea ez da erraza: udalekuak, gaztelekuak, ludotekak eta gazte txokoak kudeatzen dituzte, tailerrak ematen, formazioa eskaintzen eta ikuskizunak antolatzen (txotxongiloak, karaokea, ipuin kontaketa...). Guraso.com agerkari digitalaz ere arduratzen dira, Goienarekin batera.

Arrasaten dute erdigunea, baina bailarara zabaldu dute jarduna (Aretxabaleta, Eskoriatza, Oñati, Otxandio, Zaldibar) eta egitasmo ugari dituzte martxan (Berramesen, Txikilandia, Ludoteka Ibiltaria, Arrasatek Hezi, Freskura...), balio hezitzaileetan oinarritutako aisialdi euskalduna helburu. “Euskara sarri eremu jakin eta itxiek lotzen dugu eta gure erronketako bat da euskara kalera modu ez formalean ateratzea, ikusaraztea euskaraz ondo pasa daitekeela”.

Esquer-eskuin: Amaia Etxabe, Mireia Baz eta Aizpea Otxandiano.

eskaintzen dizkion baliabideekin (jolasa ez dagoelako derrigor jostailura lotuta), ume sortzailea izango da”, dio Otxandianok.

Haurrek beraiek antolatu eta erabaki ditzatela jolasak, pertsona askeak, autonomoak eta parte-hartzaileak izan daitezten. Helburu horretan, hezitzaileak antolatzaile izate-tik bidelagun izatera pasa direla diote elkarrizketatuek. Harremanak egiteko, lantzeko eta garatzeko moduan eta enpatian omen dago gakoa. “Hasieran ni neu nintzen oztopoa –onartu digu Bazek–. Umeak kalera ateratzen? Zer esango dute gurasoek?... Baina gero, aldaketak egiten zoazen heinean, etengabe ikasten eta konfiantza hartzen zoaz. Batzuetan etxera bueltatu eta sentsazioa da gaur ez dudala ezer egin, ohituta

gaudelako emaitza eta lorpen fisikoetara, baina egitasmoetan politena da nolako harremanak ematen diren, emozioak zelan lantzen diren, adin tarte ugari-tako eragileen sareak nola osatzen diren... Elkar elikatzen eta ikasten dugu”.

“Jolasak sekulako eragina dauka garapen emozional eta psikomotorean; horregatik da jolasa gizakion behar biologiko bat”

Mireia Baz

Herri Hezitzaileen Sarea, denon herria eraikitzen

Bidean, antzerako gogoetak dituzten Euskal Herriko beste eragile ugari aurkitu ditu Txatxilipurdik. 2012an hasi ziren biltzen eta 2015eko urtarri-lean aurkeztu dute euren burua: Oinherri Herri Hezitzaileen Sarea. Hamahiru eragile daude atzean (Txatxilipurdi, Irrien Lagunak, Lizarra eta Iruñeko haurreskolak, Hik Hasi, Oarsoaldeko Garapen Agentzia, Topagunea, Sorguneak, Ikastolen Elkarte, Tabakalera,

Argia Egunean laguntzaile

Hilaren 20an Oñatin ospatuko dugun Argia Egunean, bailarako eragileak izango ditugu laguntzaile eta tartean izango da Txatxilipurdi. Haur eta helduentzako ginkana prestatu dute egun horretarako, balio hezitzaileak eta dibertsioa oinarri.

Amarauna, Kukumixo, Urtxintxa Bizkaia, Ttakun) eta hamabi herri batu zaizkie oraingoz: Soraluze, Agurain, Arrasate, Egiago auzoa, Otxandio, Baigorri, Baztango herriak eta Dima. “Haur, nerabe, heldu... Herritar guztiok aitortzen gaituen herria da herri hezitzailea, herritar guztiok hezitzaile garelako, denok gara balore transmisore, eta horretaz jakitun elkarrekin eraikitzen dugu herria, guztion ongizatea helmuga”, deskribatu du Etxabek. Francesco Tonucci pedagogoaren ideiak dira abiapuntua (euskaraz eskuratu daiteke Tonucciren *Haurren biria* liburua): finean, haurren beharretan oinarritzen den eta horren arabera antolatzen den herria, herritar guztien beharrak asebeteko dituen herria izango da.

Oraindik hastapenetan daude, baina badira esperientzia aipagarriak, “euren txikitasunean oso handiak”: Oarsoaldean OarsoIrriak egiten ari den lana nabarmendu dute, Sopolako jaietan haurrek euren gunea eraikitzeke buruturiko ekimena, Lakuntzan ume eta helduek elkarlanean eraldatutako jolas-parkea... Teoria eta praktika uztartzen dituzten bost liburuxka ere kaleratu ditu Oinherrik: *Haurren aisialdi parte-hartzailea, enskalduna, hezitzailea eta herritarra garatzen; Nola sustatu haurren parte-hartzea ikuspegi feministatik; Nola egin udaleku parte-hartzailea; Nola egin ludoteka parte-hartzailea eta Parkeak bizitzeko modu berriak.*

Otxandianoren hitzetan, “duela urte batzuk, umeak heztea gurasoen, eskolaren, auzotarren... gauza zen, baina gaur egun, norbera baino ez da bere seme-alaben hezitzailea, eta

TXIKITIK ERAGITEN Argia eguna 2015

ARGIARI buruzko iritziak jasotzen jarraitzen dugu. Itxaro Borda idazleak kontatu digu lotura ederra dela “mugaren bi aldeetako euskaradunontzat”. Eta Kattalin Miner kazetariak berriz, beharrezko hedabidea dela, “bazterretako ahotsak erdigunera ekartzen dituelako”.

“Bat-bateko erreazioetatik urrunago”

Iker Elozegi Euskal Herriko Laborantza Ganbarako koordinatzailearentzat, harribitxia da ARGIA, “berehalako prentsa arruntaren joeratik at gogoeta ekartzen duten gaiak aipatzen dituelako. Mundu hau ulertzeko eta are gehiago mundu hau aldatu nahi badugu, oso beharrezkoa da bat-bateko erreazioetatik urrunago joatea. Beharrezkoa da denbora hartzea pentsatzeko, ideien trukatzeko, idazteko eta irakurtzeko. Eta ARGIAK horretan bete-betea asmatzen du. Harribitxia da, ARGIAK lortzen baitu gure jendartean hain erroturik dagoen ‘ardijoeratik’ ateratzea, erran nahi dut zu bezala pentsatzen-bizitzen direnekin bakarrik mintzatzearen joeratik ateratzea. Aski da ikustea ARGIAN aipatzen diren gai, ideia edo pertsonen aniztasuna nolakoa den! Eta horrek du bermatzen hain beharrezkoa dugun eta preziorik ez duen askatasuna!”

ondokoak ez du zer esanik umeak zerbait egiten duenean. Heziketa, ordea, denon ardura da, uneoro ematen da, eta herri hezitzailearen bideak hori behar luke”. Amaia Etxabek garbi du: “Etxea, eskola eta aisialdia. Herriak izan behar du hiru ardatz horien topagunea. Eta herri hezitzailea hiturekin eraikitzen da. Osagarriak dira eta norabidea partekatzea inportantea da, ez daitezten bide ezberdinetan galdu”. ■

Moyua
hileta zerbitzuak

Zure momentu zailetarako

Otadui Gotzaina kalea, 27 · 20560 Oñati (Gipuzkoa)

© 943 783 447 / 617 442 466

mmoyua@telefonica.net · www.tanatorio-guipuzcoa.com

Lizker
aholkulariak
asesores

Errementari Plaza, 2-3 behea

Tel: 943 71 80 52-943 71 82 06

Fax: 943 71 80 52

20560 OÑATI (Gipuzkoa)

E-mail: lizker@lizker.com